

льності, мають поєднуватися із системним проведенням позакласних заходів, що підвищують їхню виховну цінність та інтеграції з іншими природничими дисциплінами.

Тому екологічна освіта в навчальній діяльності учнів має здійснюватися в рамках двох форм:

1. Включення питань з охорони природи до шкільних дисциплін біології, географії, екології та інших;
2. Організація факультативних, гурткових занять з охорони природи;
3. Пізнавальна діяльність учнів екологічної спрямованості.

Слід зазначити, що в юнацькому віці особливо виражене естетичне, "споглядальне" сприйняття природи, ставлення до якої має об'єктний характер, хоч і менш прагматичний, ніж у старшому підлітковому віці. Спостерігається підвищення інтенсивності непрагматичного ставлення до природи, в якому домінує його перцептивно-афективний компонент. Юнацький вік характеризується пошуком гармонії у світі природи, осмисленням особистої позиції у взаємовідносинах з ним. Педагогічна стратегія для цього віку полягає в стимулюванні такої інтелектуальної діяльності старших школярів, у якій на світоглядному, абстрактному рівні формуються особистісне бачення навколишньої картини світу, у власній, індивідуальній інтерпретації.

У цьому контексті, найбільш популярними для молоді є наступні екологічні заходи:

- проведення конкурсів, фестивалів, семінарів, конференцій, виховних екологічних заходів;
- створення екологічних клубів, центрів, літніх екологічних таборів;
- організація екскурсій, походів, експедицій, екологічного моніторингу, екологічних стежок;
- співпраця з національними парками, зоопарками, заповідниками та громадськими екологічними організаціями, фондами, рухами й асоціаціями.

Тому, поєднання усіх форм навчання сприятиме екологічному вихованню, де набагато повніше враховуються знання й інтереси школярів, їхні пізнавальні та інтелектуальні можливості, сприяє застосуванню одержаних знань, набутих вмінь і навичок у бажаній для них практичній пізнавальній діяльності з охорони навколишнього середовища.

Важливо, що системність діяльності розширює безпосередні контакти учнів з природою, за наслідками природо перетворювальної діяльності людини, можливість особистої участі у всебічній дослідницькій та природоохоронній роботі, що сприятиме формуванню гуманістичних якостей особистості.

Література

1. Волкова А. С. Екологічне виховання школярів. – К.: Знання, 1985. – 88 с.
2. Дерябо С.Д., Ясвин В.А. Экологическая педагогика и психология. – Ростов-на-Дону.: Феникс, 1996. – 480 с.
3. О'Коннор М. Свет жизни // Руководство к учебному курсу по экологии для школьников: Пер. с англ. – Пуццино, 1993. – 472 с.

ВАСИЛЬ ФЕДОТОВИЧ ВАЩЕНКО – ВИДАТНИЙ ТЕОРЕТИК І ПРАКТИК ВІТЧИЗНЯНОГО БДЖІЛЬНИЦТВА

Кравченко Л.В., Закалюжний В.М. (м. Полтава, Україна)

Василь Федотович Ващенко народився 1850 року в с. Вороньківці Переяславського повіту Полтавської губернії у родині збіднілого дворянина. Його батько помер коли Василеві було 12 років [1]. То ж три хдопці залишилися

круглими сиротами та були змушені самі заробляти собі на життя. Брати обробляли землю, що залишилася у спадок, садили великий баштан, сіяли мак, збуваючи врожаї на місцевих ярмарках та в Києві. Практичним бджільництвом Василь Федотович почав займатися з 14 років і займався ним ціле життя. Придбавши 17 вуликів-дуплянок (по 1 крб. 70 коп.), дотримуючись порад пасічника із одного з сусідніх сіл Степана Давиденка, юний Ващенко спробував пасічникувати. Проте, перша спроба пасічникування закінчилася невдало – більша частина бджіл загинули. Та наполегливий юнак позичив грошей та знову придбав бджіл. Навчений гірким досвідом, Василь Федотович став більш допитливим та уважнішим у пасічникуванні. Невдовзі кількість вуликів збільшилась, підвищився медозбір. Варто зазначити, що юнак не просто переймав досвід у досвідчених дідів-пасічників, але й перевіряв усе на власному досвіді.

Одним із найбільших досягнень Василя Федотовича Ващенко є вулик-лежак конструкції Ващенко, створений у 1878 році. Одного разу, в Києві на ринку він побачив сотений мед в рамці Долиновського (ці рамки були з пасіки П.П. Корженевського) [3]. Повернувшись додому, хлопчина виготовив такий вулик для своєї пасіки. Уже через три роки пасічник мав 21 сильну бджолину сім'ю. У 1878 році Василь Федотович змінив конструкцію рамки і створив вулик-лежак конструкції Ващенко. Особливістю будови цього вулика була будова верхніх брусків рамок. До того ж, перевагами таких вуликів було те, що вони перешкоджали роїнню бджіл, легко чистилися, їх можна використовувати і як лежаки, і як стояки. Невдовзі вулик-лежак такої конструкції знайшов визнання у багатьох пасічників, в тому числі і в професіоналів-промисловців. Ім'я творця такого вулика довгий час залишалося невідомим. Лише у 1882 році, коли вулик експонувався на Київській губернській виставці та отримав нагороду (велику срібну медаль), людство дізналося ім'я творця цього винаходу. Нагороду вручали священнику Раєвському за конструкцію такого вулика, проте, той відмовився, оголосивши дійсного автора цієї конструкції. Саме з цього періоду ім'я нашого земляка – Василя Федотовича Ващенко, стало відомим не лише в Україні, але й за її межами.

Він був активним пропагандистом кочівного бджільництва. Активно займався дослідницькою роботою, вивчав літературу з бджільництва, в тому числі праці А.М. Бутлерова та К.А. Левицького.

Невтомний пасічник Ващенко В.Ф. розробив свій метод, який полягав у тому, щоби не допустити роїння бджіл та роївового стану під час головного взятку і безперервно нарощувати їхню силу. Фахівці зазначають, що запропонована молодим пасічником технологія у бджільництві відзначалася простотою та малими затратами праці. До того ж, ці принципи протиройових методів нашого земляка використовуються пасічниками і сьогодні.

Поставивши своє пасічникування на науково-практично-промислово основу, Ващенко досягнув нечуваних результатів. Василь Федотович мав пасіку, що налічувала 300 бджолосімей, постійно реалізував мед за замовленнями великими партіями. З 1874 року Ващенко В.Ф. експортував мед за кордон, в тому числі й у Варшаву.

Василь Федотович Ващенко був не тільки теоретиком, але і досвідченим практиком. Своїми знаннями та вміннями він охоче ділився з молодими пасічниками [2].

Варто відзначити простоту і скромність Василя Федотовича, який ніколи, ні за яких обставин, досягши помітного становища серед відомих пасічників, не виділявся.

Тривалий час Василь Федотович був членом правління Південноросійського Товариства. У 1907 році, після смерті О.Х. Андріяшева, Василя Федотовича обрано головою товариства. Варто зазначити, що з моменту заснування Боярської школи бджільництва, єдиної на той час на всю Росію, він, не покладаючи рук, дбав про її подальший розвиток.

У 1907 році Василя Федотовича обрали опікуном Боярської школи бджільництва. У 1914 році за власний кошт Ващенко В.Ф. збудував для неї двоповерховий навчальний корпус та механічну майстерню, в якій учні власноруч виготовляли вулики, пасічницький інвентар, переробляли вошину. Потім, його обрали головою шкільного комітету. До останніх днів свого життя Василь Федотович опікувався школою, приділяв значну увагу її розвитку та організації дієвого навчального процесу [1].

Ващенко В.Ф. неодноразово приймав участь у роботі Всеросійських з'їздів пасічників (у 1911 та 1913 роках): виступав з доповідями, брав участь у виставках [2].

Василь Федотович був організатором та учасником багатьох виставок, з'їздів бджільництва, ярмарків. Так, у 1913 році на Всеросійській виставці бджільництва, де він був головою відділу бджільництва, за власний кошт збудував цілий павільйон.

Завдяки своїй любові до крилатих трудівниць, наполегливій праці та незламній силі волі Василь Федотович зумів довести, що бджільництво – це невід'ємна частина сільського господарства, яка за вмілого господарювання може принести значний прибуток.

Ім'я нашого славного земляка занесено до Енциклопедії сучасної України та Виробничої енциклопедії бджільництва. І сьогодні його методи пасічникування описуються в фаховій літературі.

18 травня 1918 року у Києві перестало битися серце одного з найвидатніших діячів українського бджільництва...

Література

1. Ващенко Василь Федотович// Енциклопедія сучасної України. Т. 4. – К.: 2005. – С. 169.
2. Самородов В. Основоположник сучасного українського бджолярства/ В. Самородов// Зоря Полтавщини. – 2009. – 9 січня.
3. Сидоровський Я. Василь Федорович Ващенко// Я. Сидоровський// Український пасічник. – № 6. – 2008. – С. 33 – 34.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН А.П. КАРИШИНА

Самусенко Ю.В. (м. Полтава, Україна)

Хороший учитель рождає хороших учеників.

М.В. Остроградский

Двадцять п'ять років тому пішов із життя Андрій Потапович Каришина. Але пам'ять про нього живе і таке враження, що вона буде жити вічно. Здавалось би: звичайний кандидат наук, доцент, декан факультету одного з провінційних вишив. Якими чарами володіла ця людина, що через чверть століття люди з великою теплою згадують її, дякують їй за те, що вона зробила для них.

У 1987 році, після того як Андрій Потапович покинув життя, його учні вирішили якимось чином зберегти пам'ять про свого вчителя — створити меморіальну кімнату А.П. Каришина, започаткувати науково-практичну конференцію, яка би носила його ім'я. Те, що було для вихованців Каришина цілком очевидним не зрозуміли деякі керівні особи. Проректор з наукової роботи у той час, доктор наук, професор висловив невдоволення: "З якої статі такі почесті звичайному доценту? Він же не Нобелівський лауреат". Однак відомо дуже мало таких Нобелівських лауреатів, добра пам'ять про котрих жила би так довго в серцях великої кількості людей. Це добре розумів ректор І.А. Зяюн,